

Лимаренко В.,

доктор філософії,
молодший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії цифровізації освіти
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
v.lymarenko@kubg.edu.ua

ORCID iD 0000-0003-4691-1267

**ІНСТРУКТИВНИЙ ДИЗАЙН ВІДЕО
У ПРОЦЕСІ РОЗРОБЛЕННЯ МАСОВИХ ВІДКРИТИХ ОНЛАЙН-КУРСІВ**

Анотація. У статті розглянуто проблему інструктивного дизайну відео у процесі розроблення масових відкритих онлайн-курсів (МВОКів) для забезпечення якості навчального контенту та ефективності навчання. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі відеоконтенту в онлайн-освіті та необхідністю підвищення його ефективності в умовах цифрової трансформації освіти. На основі аналізу наукових досліджень щодо дизайну відео, його впливу на сприймання навчальної інформації та ролі розробника відео для МВОКів обґрунтовано необхідність комплексного підходу до створення відеоконтенту. Уточнено сутність поняття «інструктивний дизайн відео у процесі розроблення МВОКів» як систематизованого та цілеспрямованого процесу створення й організації навчальних відео, який поєднує фахову експертність розробника та реалізацію поставлених завдань і направлений на досягнення слухачами визначених результатів навчання. Метою статті є обґрунтування етапів інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів. Результатом дослідження є розроблення та характеристика чотирьох етапів, що відображають логіку послідовної розробки відеоконтенту та формують цілісну систему створення навчального відео: розроблення відео, створення відео, вбудованість відео, перегляд і корекція відео до публікації. Практична цінність запропонованого підходу до дизайну відео полягає у можливості його використання розробниками для організації послідовної роботи з відеоконтентом. Інструктивний дизайн відео у процесі розроблення МВОКів створює передумови для підвищення залученості слухачів і якості освітніх результатів та забезпечує узгодженість інструктивних цілей, змісту та форм подання матеріалу, сприяє уникненню когнітивного перевантаження слухачів і трансформації відео з засобу передачі інформації на інструмент організації навчальної діяльності.

Ключові слова: цифрова трансформація вищої освіти; інструктивний дизайн; масові відкриті онлайн-курси (МВОК); відео; навчальний відеоконтент; етапи інструктивного дизайну відео.

© Лимаренко В., 2026

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2026

Постановка проблеми. Глобальна цифрова трансформація ключових сфер життєдіяльності суспільства зумовлює зміну підходів до професійної підготовки: темпи оновлення ринку праці суттєво випереджають адаптаційні можливості традиційної системи формальної освіти. Класичний процес формування особистості у частині отримання освіти як єдиного, фіксованого етапу поступається місцем необхідності формування гнучких навичок. Освіта дедалі більше набуває характеру динамічного, нелінійного процесу, що супроводжує людину впродовж усього життя і виходить за межі

формальних інституцій. У відповідь на цей виклик зростає попит на мікрокваліфікації — фокусовані, практикоорієнтовані програми, що підтверджують опанування конкретними компетентностями. Їхня цінність визначається не тривалістю навчання, а точністю відповіді на актуальний запит потенційного слухача.

Саме в цьому контексті онлайн-формат освіти набуває особливого значення. Масові відкриті онлайн-курси (далі — МВОК) — це освітні тематичні онлайн-курси, які пропонують відкритий доступ великій кількості учасників незалежно від географічного розташування,

соціального статусу чи попереднього освітнього досвіду слухача. Провідні заклади вищої освіти, міжнародні організації та корпоративний сектор активно використовують МВОКІ на платформах Coursera, edX, FutureLearn та ін., а в Україні перелік доповнюється такими платформами як Prometheus, EdEra, ВУМ online, Дія.Освіта та ін.

Однак, ефективність МВОК як інструменту реалізації сучасних освітніх потреб безпосередньо залежить від якості їхнього наповнення. Важливе місце у структурі МВОК посідає відеоматеріал, який є носієм навчального контенту, формує сприймання курсу слухачем та визначає залученість і мотивацію до навчання серед слухачів. Відео мають бути інструктивними (такими, які інструктують або містять вказівки, призначені для навчання), з дотриманням технічних параметрів та відповідати навчальній меті МВОКу. Відтак виникає потреба в послідовному інструктивному підході до створення відеоматеріалів для МВОКів. Це зумовлює необхідність звернення до інструктивного дизайну відео у процесі розроблення масових відкритих онлайн-курсів.

Метою статті є обґрунтування етапів інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів. **Завдання статті:** уточнити сутність інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів; розробити та охарактеризувати етапи інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів.

Методологія. З метою реалізації поставленої мети та завдань використано методи: аналізу (для вивчення стану розробленості проблеми інструктивного дизайну відео у МВОКах, визначення базових понять дослідження, а також для з'ясування закономірностей розроблення та сприймання), узагальнення (з метою уточнення сутності поняття «інструктивний дизайн відео у процесі розроблення МВОКів», а також для виокремлення вимог до створення якісного та ефективного відеоконтенту) та порівняння (вітчизняного та іноземного наукового доробку з досліджуваного питання; типів навчального відео для виокремлення етапів інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз актуального вітчизняного наукового дискурсу засвідчує, що українські дослідники вивчають питання створення та інтеграції навчального відеоконтенту в межах масових відкритих онлайн-курсів. Так, у дослідженні Н. Дегтярьової та інші (2024) проаналізовано досвід інтегрування МВОКів у систему освіти. Автори відзначають зміну ставлення суспіль-

ства до МВОКів та відповідно зростання кількості слухачів протягом останніх двох років. Масові відкриті онлайн курси стають усе більш актуальними, оскільки надають можливість швидко набутти необхідні знання та навички, обирати різні курси на різних платформах, обирати тьюторів і темп навчання. Використання готових онлайн-курсів як інструменту навчання в якому можна врахувати всі аспекти навчального процесу розглядається у працях М. Подоляка (2024). Дослідник виділяє основні ознаки МВОКу: чітка структура, наявність майданчиків для обговорень, чатів, словників, відеопояснень та завдань, практичне використання вивченого матеріалу. Основною перевагою відеоматеріалу в МВОКу автор виділяє можливість його сповільнити або пришвидшити, зупинити та повторити на певних, важливих моментах.

У дослідженні С. Гавриленко та інші (2023) проаналізовано дидактичні можливості провідних українських платформ масових відкритих онлайн-курсів (Prometheus, EdEra та ін.). Дослідники розглядають відеолекції як базовий і найбільш затребуваний інструмент подачі навчального матеріалу та приходять до висновків, що хоча відеоконтент для МВОКів в Україні розробляється надзвичайно активно і доцільно все більше його впроваджувати, особливо під час дистанційного навчання. Ю. С. Рамський та інші (2021), описуючи використання відкритих онлайн-курсів в умовах змішаного навчання підкреслюють вагому роль безкоштовних навчальних відео, які в поєднанні з алгоритмами автоматичного тестування створюють ефективне середовище для фахової підготовки студентів.

Опрацювання зарубіжної наукової літератури свідчить про підвищення інтересу дослідників МВОКами у різних напрямках. Ми зосередимось на трьох з них: дизайн відео для МВОКів, вплив відео на сприймання навчальної інформації слухачами, а також ролі розробника відео для МВОКів.

Дослідження дизайну відео для МВОК присвячені їх когнітивній наповненості та способам утримання уваги слухача. La Torre & Désiron (2024) наголошують, що врахування трьох груп принципів когнітивної теорії мультимедійного навчання у процесі дизайну навчальних відео є необхідним для зниження стороннього навантаження слухачів. Şimşek et al. (2026) пропонують запозичувати кінематографічні техніки для ефективного утримання уваги слухача. Підкреслюють важливість відеоконтенту для посилення залученості слухачів та їх результа-

тивності Suriyaraiboonwattana & Hone (2025). Дослідники наголошують, що продуманий дизайн відео є одним із ключових елементів, який безпосередньо стимулює слухачів до подальшого використання МВОК та проходження курсу до кінця. Tran & Le (2025) за результатами опитування 314 респондентів визначають якість відеоконтенту одним із шести факторів, що впливають на успішність та загальну ефективність навчання слухачів у МВОКах. З метою полегшення сприймання інформації та підвищення рівня залученості слухачів Lim et al. (2024) рекомендують впроваджувати у курси короткі, неформальні відео у форматі «talking head».

Другий напрям стосується впливу відео на сприймання навчальної інформації слухачами. Bali et al. (2026) встановили, що кількість візуальних елементів, які супроводжують аудіо, безпосередньо визначає складність засвоєння матеріалу. Щоб уникнути перевантаження пам'яті слухачів, Dusanek & Kollar (2025) пропонують переходити від пасивного перегляду до інтерактивності: наповнення інтерактивних відео спливаючими запитаннями, впровадження мультимедійних засобів навчання створює для слухачів середовище саморегульованого навчання та має позитивний вплив на ступінь засвоєності матеріалу (Doğru et al., 2025; Hoyt et al., 2024). Важливим є також стиль подачі відеоматеріалів, який безпосередньо корелює з рівнем залученості слухачів (Deng, 2024). Використання коротких неформальних відеороликів сприяє кращому утриманню уваги та мотивації слухачів у межах онлайн-курсів (Lim et al., 2024).

Третій напрям досліджень — це роль розробника відео для МВОКів. Процес розробки відео перетворюється на передачу освітнього досвіду розробника слухачам. Ефективний продукт може створюватися через системні та партнерські підходи (Laitinen-Väänänen et al., 2024). У той же час, розробнику необхідно враховувати потенційні труднощі, які можуть виникнути на етапі розробки відео для МВОКів. Zhu et al. (2018) до таких труднощів відносять невідомість майбутньої аудиторії слухачів, обмеженість методів оцінювання, часові обмеження при розробці МВОК, відсутність взаємодії між розробником і слухачем, розширення слухачької спільноти, запис закоротких відеоматеріалів, різницю в часових поясах, консервативні погляди колег та питання авторського права. До суттєвих недоліків, яких може припуститися розробник при створенні навчальних відео також можна віднести їх можливу надмірну

тривалість, що ускладнює сприймання інформації слухачами, особливо у випадку перегляду відео з мобільних пристроїв, які більше використовуються для «фрагментарного навчання» (Yan, 2021).

Проведений аналіз наукових публікацій відображає високий науковий інтерес до проблеми створення відео у процесі розроблення МВОКів, однак здебільшого розглядаються окремі аспекти роботи з відео. Існує потреба у комплексному підході до дизайну відео для МВОКів, який об'єднає інструктивні принципи створення відео. Відповідно, тема інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів залишається актуальною.

Виклад основного матеріалу. МВОКи були створені як засіб підвищення рівня доступності освітніх матеріалів — вони надають доступ до освіти будь-кому, хто має підключення до мережі Інтернет, відкриваючи можливість навчатися у різних авторів курсів та розширювати професійні зв'язки. При цьому, вибір провайдера (суб'єкта надання освітніх послуг) та тематики навчання здійснюється виключно слухачем. В умовах змішаного та дистанційного навчання МВОКи ефективно доповнюють традиційний навчальний процес (Zinovieva et al., 2021). Сьогодні слухачі цінують деталізований та зрозумілий у роз'ясненнях, цікавий та практикоорієнтований відеоконтент, який логічно пов'язує ключові поняття МВОКу (Deng & Gao, 2023).

Відео є структурно-змістовим ядром більшості МВОКів. Ефективність відеоматеріалу визначається його якістю одночасно в трьох площинах: інформативній (наявність, точність, актуальність і щільність навчального контенту), наративній (структура, темп, логіка викладу) та естетичній (візуальна якість, дизайн слайдів), а дефіцит уваги до будь-якої з них безпосередньо погіршує навчальний ефект (Rajas Fernández et al., 2021). Важливою характеристикою відео є його формат: YouTube-формат (лектор у кадрі, динамічний монтаж, зоровий контакт) забезпечує вищі показники запам'ятовування матеріалу та суб'єктивного задоволення від навчання порівняно зі стандартною академічною презентацією із закадровим голосом, що пояснюється ефектом соціальної присутності: видимість лектора у кадрі активує соціальний канал взаємодії, підвищує емоційну залученість слухача та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу (Steinbeck et al., 2022).

Вплив відео на сприймання навчальної інформації та потенційні труднощі розроблення. Вибір формату відео для МВОКу не може

бути універсальним та має дисциплінарну залежність. «Збалансований» формат (лектор у кадрі + контентні елементи) є ефективнішим для комп'ютерних і математичних дисциплін, де важлива демонстрація процесів, тоді як «медіацентрований» (контент без лектора) — універсальний для більшості галузей знань (Deng, 2024). Формат «big head picture» (коли розробник займає більшу частину кадру) перевантажує візуальний ряд і тому відчувається брак візуального спрямування уваги на екрані (Yan, 2021; Lim et al., 2024)

Структура відео також визначає поведінку повторного перегляду: короткі, чітко організовані відео з позначеними розділами й підсумками переглядаються частіше і з вищою увагою (Deng, 2024). Водночас Shittu et al. (2025) розглядають повторний перегляд і як індикатор недоліків самого матеріалу — нечіткості мовлення, незрозумілості тексту чи зображень, невдалого компонування. Візуальні елементи, які супроводжують відео можуть як сприяти кращому засвоєнню інформації, так і заважати (недоцільність ілюстрацій або перевантаженість ними відеоряду) (Bali et al., 2026)

Серед основних проблем, які має вирішити розробник МВОКу — це можлива велика кількість слухачів різного віку, культур, мов, походження та мотиваційний ситуацій. Відповідно розробник має максимального врахувати всі ці аспекти у процесі розроблення відео (Diordieva & Bonk, 2023). Розробники МВОКів стикаються передусім з концептуальною проблемою: вони знають «що» викладати, але не знають «як» адаптувати логіку курсу до відеоформату МВОКу (Freitas & Paredes, 2022)

Розроблення відео для МВОКу реалізується через послідовність дизайнерських рішень. На рівні мікроструктури відео ключовими є рішення щодо тривалості, структури (вступ — основний зміст — підсумок), темпу мовлення, використання пауз і акцентуації, типу анімації та ілюстрацій. На рівні макроструктури курсу відео розробляються у логічній послідовності від простого до складного, із вбудованими перевітками розуміння після кожного відеосегменту, що відповідає принципу формування оцінювання (Kasch et al., 2021).

Інструктивний дизайн у розробленні відео до МВОКів. Сучасні дослідження поняття «інструктивний дизайн» свідчать про відхід від пошуку універсальних формул створення контенту на користь гнучких та структурно обґрунтованих підходів. Дослідники Wintersberg & Pittich (2025) констатують наявність розриву між академічною теорією та реальною практи-

кою і пропонують розглядати інструктивний дизайн як комплексну «дорожню карту», що об'єднує освітні цілі, етапи розробки та фахову експертність розробника. Гнучкість також відображається у підходах до розробки: вибір конкретних рішень інструктивного дизайну цілком залежить від вимог курсу, наявних ресурсів та часових обмежень (Senadheera et al., 2024).

Важливим є розуміння значущості інструктивного дизайну у його творчому та гуманістичному вимірах. Процес створення вимагає від розробника креативності у вирішенні існуючих проблем (Cuesta-Hincapie, 2025). Інструктивний дизайн передбачає оптимізацію процесу формування у слухачів необхідних компетентностей, переконань та цінностей. (Tavakoli et al., 2025). Таким чином, інструктивний дизайн є поєднанням чіткої структурованості із творчим процесом.

Отже, інструктивний дизайн відео у процесі розроблення МВОКів — це систематизований та цілеспрямований процес створення й організації навчальних відео, який поєднує фахову експертність розробника та реалізацію поставлених завдань і направлений на досягнення слухачами визначених результатів навчання.

З метою структурування уточненого поняття виділено 4 етапи інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів: розроблення відео, створення відео, вбудованість відео, перегляд і корекція відео до публікації. Оскільки відео в нашому дослідженні сприймається як освітній ресурс, то до нього застосовуються ті ж вимоги, що й до інших навчальних матеріалів: відповідність меті та завданням, точність формулювань, доцільність та доступність матеріалу, проблемність, варіативність, чіткість оцінювання та ін. (Мороз & Мороз, 2025; Abate & Mishore, 2024). Визначені етапи комплексно вирішують завдання відповідності зазначеним вимогам з урахуванням специфіки створення відеоконтенту.

Передує зазначеному переліку загальне планування майбутнього відеоконтенту курсу оскільки необхідно визначити не лише кількісні та типологічні характеристики відео, а й єдину логіку їх побудови, стильову та форматну узгодженість. Відповідно до планування визначається роль відеоконтенту в загальній структурі МВОКу, його співвідношення з іншими навчальними матеріалами та місця в логіці курсу загалом, визначення їх загальної кількості, типів (відеолекція, відеоілюстрація, навчальний фрагмент тощо) та орієнтовної тривалості. Паралельно встановлюються ви-

моги до стилю подання матеріалу, візуального оформлення, темпу мовлення та технічного формату, що забезпечує стандартизованість відеоконтенту в межах усього курсу. Завершальним кроком є попередній розподіл змісту курсу між окремими відео з урахуванням інструктивної функції кожного з них. Графічне відображення етапів подано на *Рисунку 1*.

Розроблення відео. Цей етап передбачає деталізацію задуму розробника на рівні конкретного відео з урахуванням загальної концепції відеоконтенту. Його сутність полягає у розробленні цілісного навчального досвіду слухача через окреме відео — від визначення його інструктивної мети до детального опрацювання змісту, логіки подання матеріалу та візуального ряду.

Реалізація цього етапу починається з уточнення навчальної мети відео, яка має бути узгоджена з відповідним модулем курсу та конкретизована через очікувані результати навчання. Доцільно формулювати такі результати через діяльнісні дієслова (пояснює, аналізує, застосовує, інтерпретує тощо), що забезпечує їх вимірюваність і подальшу інтеграцію з оцінювальними інструментами курсу.

Необхідним є структурування змісту відео — визначення логіки та порядку викладення навчального матеріалу. За необхідності великій темі може бути присвячено серію з кількох відео, кожне з яких розкриває певний аспект і є самодостатнім смисловим фрагментом.

Формотворчим у етапі є розробка сценарію відео. Сценарій виступає структурною основою майбутнього відео, яка включає вступну

частину (актуалізація уваги, постановка проблеми, формулювання мети), основну частину (послідовне розкриття змісту з логічними переходами), а також завершення (узагальнення, підсумки, орієнтація на подальші дії або завдання). У сценарії також можуть фіксуватися ключові акценти, приклади, ілюстрації, заплановані паузи, питання для активізації мислення, а також примітки щодо візуального супроводу (слайди, графіка, текстові виділення — деталізація скрипту). Окремо розробляються візуальні та мультимедійні компоненти відео — підбір або створення графічних матеріалів, схем, анімацій, які не лише ілюструють, а й полегшують розуміння понять. Розробнику важливо дотримуватися балансу узгодженості (коли візуальний ряд безпосередньо підтримує вербальний) та уникати перевантаження екрану зайвими елементами.

Визначення темпу мовлення відповідно до запланованої тривалості відео та способів утримання уваги слухачів є суттєвим у плануванні майбутнього відеозапису. Темп мовлення має корелюватися зі складністю матеріалу: складні фрагменти потребують уповільнення та додаткових пояснень. За необхідності розробник перед процесом відеозапису може провести одну або декілька репетицій читання складеного сценарію для визначення темпоритмики та потенційного хронометражу майбутнього відео.

Створення відео. На зазначеному етапі відбувається практична реалізація інструктивного дизайну відео (перехід від інструктивного задуму до створення медіапродукту), яка ба-

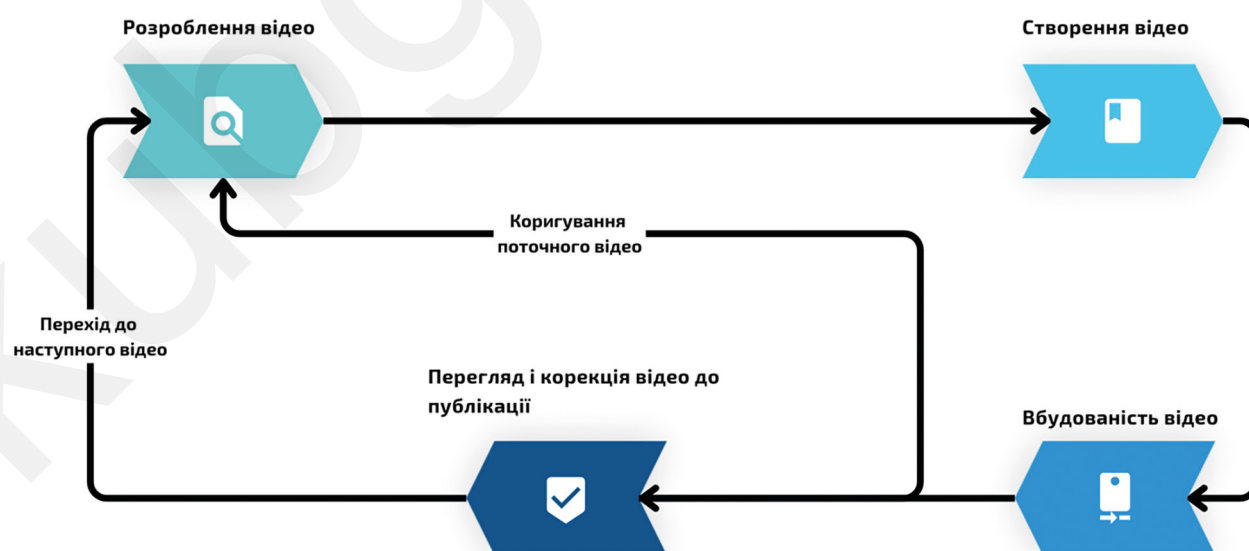

Рисунок 1. Етапи інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів
Складено автором особисто

зується на попередньо розробленому сценарії та передбачає такі компоненти: аудіо- та відеозапис, монтаж. Спочатку відбувається підготовка локації, де буде відбуватися запис відповідно до складеного на попередньому етапі сценарію (з урахуванням наявних ресурсів): встановлення необхідного освітлення, вибір фону, ізоляція приміщення від зовнішніх звуків, налаштування наявного технічного записуючого обладнання (камера, мікрофон, захоплення екрану та ін.). Важливим є дотримання таких параметрів як: чіткість кадру, фокус на ключових елементах, відсутність зайвих деталей, які можуть відволікати увагу. Другим кроком є безпосередній запис відео, який має враховувати не лише технічну якість, а й педагогічну доцільність подачі матеріалу. Розробник дотримується визначеного у попередньому етапі темпу мовлення, інтонаційної виразності, логічного акцентування ключових моментів. Важливо забезпечити відповідність запису сценарію. Якщо розробник недостатнього володіє навичками імпровізації — уникати її, оскільки від цього може постраждати структурованість матеріалу.

Ключовим у реалізації етапу є монтаж, який включає аудіо- та відеообробку: усунення технічних недоліків та зайвих шумів або відлунь, синхронізацію звуку та відео, додавання візуальних елементів (слайдів, графіків, діаграм та ін.). Монтаж має підсилювати інструктивний ефект створеного відео: виділяти ключові ідеї, структурувати матеріал та бути супроводжуючим інструментом утримання уваги слухачів МВОКу. Особливо розробнику слід звернути увагу на оптимізацію відео для онлайн-платформ: відповідність технічним вимогам (роздільна здатність, формат, бітрейт, максимальний обсяг файлу), додавання субтитрів (за потреби, як елемент доступності та покращення сприймання), а також перевірка коректності відтворення на різних пристроях.

Вбудованість відео. Етап спрямований на перетворення відео з інформаційного ресурсу на повноцінний інструмент організації навчальної діяльності слухача. Його сутність полягає у змістовному збагаченні відео та його інтеграції в навчальне середовище курсу таким чином, щоб перегляд відео не завершувався пасивним споживанням контенту, а ставав відповідною точкою для подальшої активної навчальної взаємодії. Розроблене відео та матеріали в оточенні мають забезпечувати потенційну інтерактивність. Розробник у процесі створення відео до МВОКів має передбачити потенційну масштабність МВОКу (розширення слухачької аудиторії зі збереженням якості

навчання). МВОК може перетворитись на автономний продукт, де розробник не матиме змоги безпосередньо комунікувати зі слухачами через їх велику кількість, тому комунікація здійснюватиметься через створені розробником відео.

Реалізація цього етапу починається з визначення навчального переходу — чіткого розуміння того, що слухач має зробити після перегляду відео: виконати завдання, дати відповідь на запитання, застосувати отримане знання у практичній ситуації тощо. Розроблення такого переходу забезпечує змістовну наступність між переглядом відео та подальшою навчальною діяльністю і є необхідною умовою формувального характеру відеоконтенту.

Далі до відео або безпосередньо після нього можуть додаватися контрольні запитання, мікрозавдань і підказки до подальших дій. Такі елементи виконують подвійну функцію: з одного боку, вони допомагають слухачеві перевірити власне розуміння матеріалу, з іншого — стимулюють більш глибоке когнітивне опрацювання переглянутого контенту. Важливо забезпечити чіткі інструкції для слухачів МВОКу щодо того, як саме працювати з відео: на що звернути увагу при перегляді відео, які завдання виконати після перегляду та ін. Після відео також можуть розміщуватися тестові завдання, запитання для самоперевірки, практичні завдання або дискусійні форуми та ін. Така інтеграція забезпечить зв'язок між переглядом відео та активною навчальною діяльністю.

Перегляд і корекція відео до публікації. Завершальний етап, що спрямований на оцінювання якості змонтованого матеріалу та прийняття обґрунтованих рішень щодо його доопрацювання перед розміщенням у курсі. Цей етап здійснюється до публікації відео і спирається на експертну оцінку розробника або залученої фокус-групи.

Реалізація етапу починається з цілісного перегляду змонтованого відео з позиції відповідності навчальній меті: чи досягає відео запланованих результатів навчання, чи є логіка подання матеріалу послідовною і зрозумілою, чи достатньо чіткими є пояснення для слухача відповідного рівня підготовки. Паралельно здійснюється виявлення потенційно проблемних фрагментів: перевантажених інформацією сегментів, нечітких або надто стислих пояснень, невиправдано тривалих частин без смислових акцентів. Виявлені розбіжності усуваються до публікації, що забезпечує цілісне сприйняття відеоконтенту курсу слухачами.

За результатами перегляду вносяться необхідні корективи: скорочення надмірно трива-

лих фрагментів, переформулювання нечітких пояснень, зміна темпу подання складних сегментів або коригування візуалізації. Лише після усунення виявлених недоліків (за наявності) відео може бути розміщене у структурі МВОКу та розробник може перейти до інструктивного розроблення наступного відео.

Практична цінність запропонованого підходу до дизайну відео полягає у можливості його використання розробниками для організації послідовної роботи з відеоконтентом. Інструктивний дизайн відео у процесі розроблення МВОКів створює передумови для підвищення залученості слухачів і якості освітніх результатів та забезпечує узгодженість інструктивних цілей, змісту та форм подання матеріалу, сприяє уникненню когнітивного перевантаження слухачів і трансформації відео з засобу передачі інформації на інструмент організації навчальної діяльності. Елементи інструктивного дизайну відео застосовувалися у процесі проходження викладачами Київського столичного університету імені Бориса Грінченка програми підвищення кваліфікації за цифровим модулем «Цифровий відеобренд викладача» з розробкою та наповненням однойменного електронного навчального курсу (Буйницька та інші, 2025). Учасникам роз'яснювались складові створення ефективного навчального відео, викладачі складали сценарії з детальними описами частин відео яким чином має бути органі-

зована інформація в кадрі, орієнтовною тривалістю кожної частини. Після цього здійснювався відеозапис, монтаж та перегляд із внесенням коригувань або публікацією відео відповідно до особливостей платформи (що також враховувалось викладачами на етапі планування). Всього у програмі взяло участь 40 викладачів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відповідно до поставленої мети та завдань, у дослідженні уточнено сутність інструктивного дизайну відео у процесі розроблення МВОКів як систематизованого та цілеспрямованого процесу створення й організації відео, який поєднує фахову експертність розробника та реалізацію поставлених завдань і направлений на досягнення слухачами визначених результатів навчання. Розроблено та охарактеризовано етапи застосування інструктивного дизайну: розроблення відео, створення відео, вбудованість відео, перегляд і корекція відео до публікації. Застосування розроблених етапів дозволить авторам оптимізувати процес розроблення відео до МВОКів, уникнути когнітивного перевантаження слухачів і перетворити відео з простого засобу трансляції інформації на ефективний інструмент навчальної діяльності. Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні можливостей інтеграції інструментів штучного інтелекту на етапах написання сценарію, монтажу та оцінювання ефективності навчальних відеоматеріалів.

ДЖЕРЕЛА

Буйницька О., Терлецька Т. & Лимаренко В. Програма підвищення кваліфікації для науковопедагогічних працівників «Цифровий відеобренд викладача». 2025. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nnc.rpl/PK_videobrend.pdf

Гавриленко, С. Л., Кашпур, С. І., & Сіроштан, Я. Ю. (2023). Можливості українських масових відкритих онлайн-курсів у навчанні іноземної мови. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, 21(177), 78–82.

Дегтярьова, Н., Петренко, Л., Жмуд, О., & Макарова, В. (2024). Досвід інтегрування масових відкритих онлайн курсів у формальну освіту. Фізико-математична освіта, 39(3), 38–45. <https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i3-05>

Подоляк, М. (2024). Масові відкриті онлайн-курси у навчанні іноземної мови за професійним спрямуванням. Молодь і ринок, №6 (226), 106–110. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307842>

Мороз П. В. & Мороз І. В. (2025). Особливості розроблення дослідницьких завдань з історії для учнів базової школи. Проблеми сучасного підручника, вип. 34, С. 197–217. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2025-34-197-217>

Рамський, Ю. С., Твердохліб, І. А., Ящик, О. Б., & Рамський, А. Ю. (2021). Використання відкритих онлайн курсів в умовах змішаного навчання майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Інформаційні технології і засоби навчання, 84(4), 138–157. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4431>

Abate, T. & Mishore, E. (2024). Alignment analysis between teacher-made tests with the learning objectives in a selected school of central regional state of Ethiopia. Heliyon, 10(11), e31869. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e31869>

Bali, C., Tasdelen, B., Bandi, Sz., & Zsidó, A. N. (2026). Understanding the cognitive cost of multimedia learning: Effects of visual load and language proficiency. Cognitive Research: Principles and Implications, 11, 2. DOI: 10.1186/s41235-025-00699-2

Cuesta-Hincapie, C. (2025). Discovering the meaning of creativity in instructional design: a co-creation and concept mapping approach. *International Journal of Technology and Design Education*. DOI: 10.1007/s10798-025-09996-9

Deng, R. (2024). Effect of video styles on learner engagement in MOOCs. *Technology, Pedagogy and Education*, 33(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2023.2246981>

Deng, R. & Gao, Y. (2023). Using Learner Reviews to Inform Instructional Video Design in MOOCs. *Behavioral Sciences*, 13(4), 330. <https://doi.org/10.3390/bs13040330>

Diordieva, C. & Bonk, C. J. (2023). Instructors' perspectives in design and L-MOOCs: A qualitative look. *Contemporary Educational Technology*, 15(3), ep425. <https://doi.org/10.30935/cedtech/13099>

Doğru, M. S., Yüzbaşıoğlu, F., & Arpacı, I. (2025). The effect of interactive videos enhanced with pop-up questions on teacher candidates' learning performance in science. *Research in Science and Technological Education*, 43(1), 312–327. <https://doi.org/10.1080/02635143.2023.2272820>

Dusanek, V. & Kollar, I. (2026). Interactive educational videos to learn about psychological theories: Effects of learner control and feedback features on extraneous cognitive load and knowledge acquisition. *Psychology Learning & Teaching*. DOI: 10.1177/14757257251407698

Freitas Cortina, A. & Paredes Labra, J. (2022). Desafíos de la producción multimedia en los MOOC. Estudio de caso interpretativo sobre las perspectivas docentes. *RIED-Revista Iberoamericana de Educación a Distancia*, 25(1), 59–79. <https://doi.org/10.5944/ried.25.1.30840>

Hoyt, G., Adegboyega, S., Constantouris, G., & Basu, P. (2024). Study of the impact of introducing a multimedia learning tool in podiatric medical courses. *Journal of Foot and Ankle Research*, 17(3), Article e12018. <https://doi.org/10.1002/jfa2.12018>

Kasch, J., Van Rosmalen, P., & Kalz, M. (2021). Educational scalability in MOOCs: Analysing instructional designs to find best practices. *Computers & Education*, 161, 104054. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.104054>

La Torre, S. & Désiron, J. C. (2024). From research to practice: Are multimedia principles present in instructional videos used by teachers in science and history? *Technology, Knowledge and Learning*, 29(4), 1993–2016.

Laitinen-Väänänen, S., Parjanen, S., Hyypiä, M., Cattaneo, A. A. P., & de Jong, F. (2024). The essential factors in higher education — Industry collaboration when developing video-supported collaborative learning. *Industry and Higher Education*. DOI: 10.1177/09504222241299693

Lim, W. C., Haslam, R. L., Ashton, L. M., Fenton, S., & Collins, C. E. (2024). Motivations of learners enrolled on a Massive Open Online Course — 'The Science of Weight Loss: Dispelling diet myths'. *Health Education Journal*, 83(2), 150–160. <https://doi.org/10.1177/00178969231225060>

Rajas Fernández, M., Gertrudix, M., & Baños, M. (2021). Knowledge in images and sounds: Informative, narrative and aesthetic analysis of the video for MOOC. *Revista Latina de Comunicación Social*, 79, 69–95. <https://doi.org/10.3390/publications9030032>

Senadheera, V. V., Ediriweera, D. S., & Rupasinghe, T. P. (2024). Instructional Design Models for Digital Learning in Higher Education — A Scoping Review. *Journal of Learning for Development*, 11(1), 15–26. <https://doi.org/10.56059/jl4d.v11i1.973>

Shittu, M., Gorbunova, A., Lange, C., & Hofer, M. (2025). The video lecture as an instructional method of MOOCs: Impact on the students' re-watching behaviors. *Computers & Education*, Vol. 23 No. 2. <https://doi.org/10.34190/ejel.23.2.3587>

Şimşek, A. C., Merkt, M., Sondermann, C., & Huff, M. (2026). Sustained attention in learning: What can Hollywood cinema teach us about the design of educational videos? *Humanities and Social Sciences Communications*, 13(1), Article 300. <https://doi.org/10.1057/s41599-026-06917-6>

Steinbeck, H. T., Zobel, T., & Meinel, C. (2022). Using the YouTube Video Style in a MOOC: (Re-) Testing the Effect of Visual Experience in a Field-Experiment. In *Proceedings of the 9th ACM Conference on Learning @ Scale (L@S '22)* (pp. 142–150). ACM. <https://doi.org/10.1145/3491140.3528268>

Suriyapaiboonwattana, K. & Hone, K. (2025). Determinants of ThaiMOOC engagement: A longitudinal perspective on adoption to continuance. *Informatics*, 12(1). <https://doi.org/10.3390/informatics12010031>

Tavakoli, J., Exter, M. E., & Kotangale, A. (2025). Integrating dispositions in instructional design: an exploratory study in higher education. *Instructional Science*. <https://doi.org/10.1007/s11251-025-09762-3>

Tran, H. M. N. & Le, D. V. (2025). Factors affecting learning effectiveness in short-term online MOOC courses: A case study of students in Can Tho City. *Proceedings — 2025 10th International STEM Education Conference, iSTEM-Ed 2025*. <https://doi.org/10.1109/iSTEM-Ed65612.2025.11129393>

Wintersberg, L. & Pittich, D. (2025). Toward a universal definition of instructional design: a systematic review. *Discover Education*, 4(1), 100. <https://doi.org/10.1007/s44217-025-00491-w>

Yan, Q. (2021). A video production method of microclass combined with MOOC. *Scientific Programming*, 2021, Article 9925165. <https://doi.org/10.1155/2021/9925165>

Zhu, M., Bonk, C. J., & Sari, A. R. (2018). Instructor experiences designing MOOCs in higher education: Pedagogical, resource, and logistical considerations and challenges. *Online Learning*, 22(4), 203–241. <https://doi.org/10.24059/olj.v22i4.1495>

Zinovieva, I. S., Artemchuk, V. O., Iatsyshyn, A. V., Romanenko, Y. O., Popov, O. O., Kovach, V. O., Taraduda, D. V., & Iatsyshyn, A. V. (2021). The use of MOOCs as additional tools for teaching NoSQL in blended and distance learning mode. *Journal of Physics: Conference Series*, 1946(1), 012011. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1946/1/012011>

REFERENCES

Buinytska, O., Terletska, T., & Lymarenko, V. (2025). *Prohrama pidvyshchennia kvalifikatsii dlia naukovopedagogichnykh pratsivnykiv «Tsyfrovyi videobrend vykladacha»* [Professional development program for academic staff “Digital video brand of a teacher”]. https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/nnc.rpl/PK_videobrend.pdf

Havrylenko, S. L., Kashpur, S. I., & Siroshtan, Ya. Yu. (2023). Mozhyvosti ukrainskykh masovykh vidkrytykh onlain-kursiv u navchanni inozemnoi movy [Possibilities of Ukrainian massive open online courses in teaching a foreign language]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Seriya: Pedagogichni nauky*, 21(177), 78–82.

Dehtiarova, N., Petrenko, L., Zhmud, O., & Makarova, V. (2024). Dosvid intehruvannia masovykh vidkrytykh onlain kursiv u formalnu osvitu [Experience of integrating massive open online courses into formal education]. *Fizyko-matematychna osvita*, 39(3), 38–45. <https://doi.org/10.31110/fmo2024.v39i3-05>

Podoliak, M. (2024). Masovi vidkryti onlain-kursy u navchanni inozemnoi movy za profesiinym spriamuvanniam [Massive open online courses in teaching a foreign language for specific purposes]. *Molod i rynek*, 6(226), 106–110. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307842>

Moroz, P. V., & Moroz, I. V. (2025). Osoblyvosti rozroblennia doslidnytskykh zavdan z istorii dlia uchniv bazovoi shkoly [Features of developing research tasks in history for basic school students]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka*, 34, 197–217. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2025-34-197-217>

Ramskyi, Yu. S., Tverdokhlib, I. A., Yashchuk, O. B., & Ramskyi, A. Yu. (2021). Vykorystannia vidkrytykh onlain kursiv v umovakh zmishanoho navchannia maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [The use of open online courses under conditions of blended learning of future IT specialists]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 84(4), 138–157. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4431>

Abate, T., & Mishore, E. (2024). Alignment analysis between teacher-made tests and learning objectives in a selected school of Central Regional State of Ethiopia. *Heliyon*, 10(11), e31869. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e31869>

Bali, C., Tasdelen, B., Bandi, Sz., & Zsidó, A. N. (2026). Understanding the cognitive cost of multimedia learning: Effects of visual load and language proficiency. *Cognitive Research: Principles and Implications*, 11, 2. <https://doi.org/10.1186/s41235-025-00699-2>

Cuesta-Hincapie, C. (2025). Discovering the meaning of creativity in instructional design: A co-creation and concept mapping approach. *International Journal of Technology and Design Education*. <https://doi.org/10.1007/s10798-025-09996-9>

Deng, R. (2024). Effect of video styles on learner engagement in MOOCs. *Technology, Pedagogy and Education*, 33(1), 1–21. <https://doi.org/10.1080/1475939X.2023.2246981>

Deng, R., & Gao, Y. (2023). Using learner reviews to inform instructional video design in MOOCs. *Behavioral Sciences*, 13(4), 330. <https://doi.org/10.3390/bs13040330>

Diordieva, C., & Bonk, C. J. (2023). Instructors’ perspectives in design and L-MOOCs: A qualitative look. *Contemporary Educational Technology*, 15(3), ep425. <https://doi.org/10.30935/cedtech/13099>

Doğru, M. S., Yüzbaşıoğlu, F., & Arpacı, I. (2025). The effect of interactive videos enhanced with pop-up questions on teacher candidates’ learning performance in science. *Research in Science and Technological Education*, 43(1), 312–327. <https://doi.org/10.1080/02635143.2023.2272820>

Dusanek, V., & Kollar, I. (2026). Interactive educational videos to learn about psychological theories: Effects of learner control and feedback features on extraneous cognitive load and knowledge acquisition. *Psychology Learning & Teaching*. <https://doi.org/10.1177/14757257251407698>

Freitas Cortina, A., & Paredes Labra, J. (2022). Desafíos de la producción multimedia en los MOOC: Estudio de caso interpretativo sobre las perspectivas docentes. *RIED-Revista Iberoamericana de Educación a Distancia*, 25(1), 59–79. <https://doi.org/10.5944/ried.25.1.30840>

Hoyt, G., Adegboyega, S., Constantouris, G., & Basu, P. (2024). Study of the impact of introducing a multimedia learning tool in podiatric medical courses. *Journal of Foot and Ankle Research*, 17(3), e12018. <https://doi.org/10.1002/jfa2.12018>

Kasch, J., Van Rosmalen, P., & Kalz, M. (2021). Educational scalability in MOOCs: Analysing instructional designs to find best practices. *Computers & Education*, 161, 104054. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.104054>

La Torre, S., & Désiron, J. C. (2024). From research to practice: Are multimedia principles present in instructional videos used by teachers in science and history? *Technology, Knowledge and Learning*, 29(4), 1993–2016.

Laitinen-Väänänen, S., Parjanen, S., Hyypiä, M., Cattaneo, A. A. P., & de Jong, F. (2024). The essential factors in higher education–industry collaboration when developing video-supported collaborative learning. *Industry and Higher Education*. <https://doi.org/10.1177/09504222241299693>

Lim, W. C., Haslam, R. L., Ashton, L. M., Fenton, S., & Collins, C. E. (2024). Motivations of learners enrolled in a massive open online course: “The science of weight loss: Dispelling diet myths”. *Health Education Journal*, 83(2), 150–160. <https://doi.org/10.1177/00178969231225060>

Rajas Fernández, M., Gertrudix, M., & Baños, M. (2021). Knowledge in images and sounds: Informative, narrative and aesthetic analysis of video for MOOCs. *Revista Latina de Comunicación Social*, 79, 69–95. <https://doi.org/10.3390/publications9030032>

Senadheera, V. V., Ediriweera, D. S., & Rupasinghe, T. P. (2024). Instructional design models for digital learning in higher education: A scoping review. *Journal of Learning for Development*, 11(1), 15–26. <https://doi.org/10.56059/jl4d.v11i1.973>

Shittu, M., Gorbunova, A., Lange, C., & Hofer, M. (2025). The video lecture as an instructional method of MOOCs: Impact on students’ re-watching behaviors. *Electronic Journal of e-Learning*, 23(2). <https://doi.org/10.34190/ejel.23.2.3587>

Şimşek, A. C., Merkt, M., Sondermann, C., & Huff, M. (2026). Sustained attention in learning: What can Hollywood cinema teach us about the design of educational videos? *Humanities and Social Sciences Communications*, 13(1), 300. <https://doi.org/10.1057/s41599-026-06917-6>

Steinbeck, H. T., Zobel, T., & Meinel, C. (2022). Using the YouTube video style in a MOOC: (Re-)testing the effect of visual experience in a field experiment. In *Proceedings of the 9th ACM Conference on Learning @ Scale (L@S '22)* (pp. 142–150). <https://doi.org/10.1145/3491140.3528268>

Suriyapaiboonwattana, K., & Hone, K. (2025). Determinants of ThaiMOOC engagement: A longitudinal perspective on adoption to continuance. *Informatics*, 12(1). <https://doi.org/10.3390/informatics12010031>

Tavakoli, J., Exter, M. E., & Kotangale, A. (2025). Integrating dispositions in instructional design: An exploratory study in higher education. *Instructional Science*. <https://doi.org/10.1007/s11251-025-09762-3>

Tran, H. M. N., & Le, D. V. (2025). Factors affecting learning effectiveness in short-term online MOOC courses: A case study of students in Can Tho City. In *Proceedings of the 2025 10th International STEM Education Conference (iSTEM-Ed 2025)*. <https://doi.org/10.1109/iSTEM-Ed65612.2025.11129393>

Wintersberg, L., & Pittich, D. (2025). Toward a universal definition of instructional design: A systematic review. *Discover Education*, 4(1), 100. <https://doi.org/10.1007/s44217-025-00491-w>

Yan, Q. (2021). A video production method of microclass combined with MOOC. *Scientific Programming*, 2021, 9925165. <https://doi.org/10.1155/2021/9925165>

Zhu, M., Bonk, C. J., & Sari, A. R. (2018). Instructor experiences designing MOOCs in higher education: Pedagogical, resource, and logistical considerations and challenges. *Online Learning*, 22(4), 203–241. <https://doi.org/10.24059/olj.v22i4.1495>

Zinovieva, I. S., Artemchuk, V. O., Iatsyshyn, A. V., Romanenko, Y. O., Popov, O. O., Kovach, V. O., Taraduda, D. V., & Iatsyshyn, A. V. (2021). The use of MOOCs as additional tools for teaching NoSQL in blended and distance learning mode. *Journal of Physics: Conference Series*, 1946(1), 012011. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1946/1/012011>

Lymarenko V.

INSTRUCTIONAL VIDEO DESIGN IN THE PROCESS OF DEVELOPING MASSIVE OPEN ONLINE COURSES

Abstract. The article considers the problem of instructional video design in the process of developing massive open online courses (MOOCs) to ensure the quality of educational content and learning effectiveness. The relevance of the study is driven by the growing role of video content in online education and the need to enhance its effectiveness in the context of the digital transformation of education. Based on the analysis of scientific research regarding video design, its impact on the perception of educational information, and the role of the video developer for MOOCs, the necessity of a comprehensive approach to creating video content is substantiated. The essence of the concept of “instructional video design in the process of MOOC development” is clarified as a systematized and purposeful process of creating and organizing educational videos, which combines the professional expertise of the developer with the implementation of assigned tasks and is aimed at achieving defined learning outcomes by the learners. The aim of the article is to substantiate the stages of instructional video

design in the process of MOOC development. The result of the study is the development and characterization of four stages that reflect the logic of sequential video content development and form a holistic system for creating educational videos: video development, video production, video integration, and video review and correction prior to publication. The practical value of the proposed approach to video design lies in the possibility of its use by developers to organize sequential work with video content. Instructional video design in the process of MOOC development creates prerequisites for increasing learner engagement and the quality of educational outcomes, ensures the consistency of instructional goals, content, and forms of material presentation, helps avoid learners' cognitive overload, and facilitates the transformation of video from a means of transmitting information into a tool for organizing educational activities.

Keywords: *digital transformation of higher education; instructional design; massive open online courses (MOOCs); video; educational video content; stages of instructional video design.*

Стаття надійшла до редакції / Received: 01.04.2026

Прийнято до друку після рецензування / Accepted: 16.04.2026

Опубліковано онлайн / Available online: 30.05.2026